

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

18 päivänä marraskuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – SEUT 101 artiklan 1 ja 3 kohta – Vertikaaliset sopimukset – ”Tarkoitukseen” tai ”seuraukseen” perustuva kilpailunrajoitus – Poikkeus – Jakelijan kirjaama mahdollinen kauppa loppukäyttäjän kanssa – Sopimusehto, jonka mukaan jakelijalla on ”etuoikeus myyntitoimen toteuttamiseen” kuuden kuukauden ajan kirjaamisesta lukien – Poikkeus – Käyttäjän vastustaminen – Unionin tuomioistuimen toimivalta – Täysin jäsenvaltion sisäinen tilanne – Kansallinen lainsäädäntö, jossa noudatetaan unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja

Asiassa C-306/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Administratīvā apgabaltiesa (maakunnallinen hallintotuomioistuin, Latvia) on esittänyt 4.6.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.7.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

”Visma Enterprise” SIA

vastaa

Konkurences padome,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: ensimmäisen jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari), joka hoitaa seitsemännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit T. von Danwitz ja A. Kumin,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- ”Visma Enterprise” SIA, edustajanaan Z. Norenberga,
- Konkurences padome, edustajanaan V. Hitrovs,

* Oikeudenkäyntikieli: latvia.

- Latvian hallitus, asiamiehinään aluksi K. Pommere, V. Soņeca ja L. Juškeviča, sittemmin K. Pommere,
- Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi N. Khan, P. Berghe ja I. Naglis, sittemmin N. Khan ja P. Berghe,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 101 artiklan 1 ja 3 kohdan sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20.4.2010 annetun komission asetuksen (EU) N:o 330/2010 (EUVL 2010, L 102, s. 1) 2 artiklan ja 4 artiklan b alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat ”Visma Enterprise” SIA (aiemmin ”FMS Software” SIA ja ”FMS” SIA) ja Konkurences padome (kilpailuneuvosto, Latvia) ja jossa on kyse viimeksi mainitun päätöksestä, jolla Visma Enterpriselle määrätään sakko sen vuoksi, että sen väitetään rikkoneen Latvian kilpailuoikeutta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 330/2010 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan ja tämän asetuksen säännösten nojalla perussopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta vertikaalisiin sopimuksiin.

– –”

Latvian oikeus

- 4 Kilpailulain (Konkurences likums) 11 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kiellettyjä ja tekemisestään lähtien pätemättömiä ovat sellaiset toimijoiden väliset sopimukset, joiden tarkoituksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen tai joiden seurauksena kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy Latvian alueella; tällaisiksi katsotaan sopimukset, jotka koskevat

- 1) hintojen tai tariffien vahvistamista suoraan tai välillisesti jollain keinolla tai hinnan ja tariffin muodostamista koskevia määräyksiä sekä hintoja tai myyntiehtoja koskevien tietojen vaihtamista

- 2) tuotannon määrän, myynnin, markkinoiden, teknisen kehityksen tai investointien rajoittamista tai valvontaa
  - 3) markkinoiden jakamista alueen, ostajien, tavarantoimittajien tai muiden perusteiden mukaisesti
  - 4) ehtoja, joiden mukaan kolmannen kanssa toteutettavaa liiketoimea koskevan sopimuksen tekeminen, muuttaminen tai irtisanominen edellyttää, että kyseinen kolmas hyväksyy velvollisuuksia, joita ei kauppatavan mukaan sovelleta kyseessä olevaan liiketoimeen
  - 5) tarjouspyyntö- tai hankintamenettelyihin osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä tai tällaisia toimia (tai toimimatta jättämisistä) koskevia sopimusehtoja, lukuun ottamatta tapauksia, joissa kilpailun tai menettelyn osallistujat ovat julkistaneet tarjouksensa yhteisenä eikä tällaisen tarjouksen tarkoituksena ole estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua
  - 6) erilaisten ehtojen soveltamista samankaltaisiin liiketoimiin kolmansien kanssa, minkä johdosta nämä kolmannet asetetaan kilpailun kannalta epäedullisempaan tilanteeseen
  - 7) sellaisten toimien toteuttamista (tai toteuttamatta jättämisestä), joiden seurauksena toinen toimija joutuu poistumaan tietyiltä markkinoilta tai estyy tulemasta tietyille markkinoille.”
- 5 Kyseisen lain 11 §:n 2 momentissa säädetään, että sopimusten, joilla voidaan tehostaa tavaroiden tuotantoa tai myyntiä taikka edistää taloudellista kehitystä ja joilla siis luodaan etua kuluttajille, katsotaan olevan päteviä, eikä kyseisiin sopimuksiin sovelleta tämän pykälän 1 momentissa säädettyä kieltoa siltä osin kuin tällaisilla sopimuksilla ei aseteta asianomaisille toimijoille sellaisia rajoituksia, jotka eivät ole tarpeen mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi, eikä niillä voida poistaa kilpailua merkittävältä osalta merkityksellisiä markkinoita.
- 6 Mainitun lain 11 §:n 4 momentissa säädetään, että Ministru Kabinets (ministerineuvosto, Latvia) määrittää, mitkä toimijoiden väliset sopimukset eivät rajoita tuntuvasti kilpailua sekä minkä edellytysten täytyessä kyseisen pykälän 1 momentissa mainittuja kieltoja ei sovelleta toimijoiden välisiin sopimuksiin.
- 7 Kilpailulain 11 §:n 1 momentissa vahvistettua poikkeusta tiettyjen vertikaalisten sopimusten kieltoon koskevasta säännöksistä 29.9.2008 annettua ministerineuvoston asetusta nro 797 (Ministru kabineta noteikumi Nr. 797 ”Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam”) (jäljempänä asetus nro 797/2008), joka on annettu kilpailulain 11 §:n 4 momentin nojalla, sovelletaan tietyn tyyppiin vertikaalisiin sopimuksiin ja siinä säädetään tältä osin tehtävistä poikkeuksista.
- 8 Asetuksessa nro 797/2008 olevan 8.2.1 §:n mukaan aktiivista myyntiä (jakelijoiden käyttäytyminen asiakkaiden aktiivisessa etsinnässä rajoittamattomalla alueella tai rajoittamattoman asiakasmäärän osalta) voidaan poikkeustapauksissa rajoittaa, mutta siinä kielletään passiivisen myynnin rajoittaminen (tapaukset, joissa jakelijaan ottaa yhteyttä asiakas, joka ei kuulu yksinomaan mainitulle jakelijalle varattuun alueeseen tai asiakaskuntaan).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 9 Kilpailulain 11 §:n 1 momentin soveltamisesta tiettyihin yritysten FMS Software, ”RGP” SIA, ”Zemgales IT centrs” SIA, ”PC Konsultants” SIA , ”Guno M” SIA, ”Softserviss” SIA, ”I. R. Finances” SIA, FMS ja ”FOX” SIA omaksumiin menettelytapoihin 9.12.2013 tehdyllä päätöksellä (jäljempänä riidanalainen päätös) kilpailuneuvosto määräsi FMS Softwaren ja FMS:n maksamaan yhteisvastuullisesti 45 000 Latvian latin (noin 64 000 euroa) suuruisen sakon.
- 10 Kilpailuneuvosto totesi kyseisessä päätöksessä, että FMS Software, jolla on tekijänoikeudet Horizon ja Horizon Start -nimisiin kirjanpito-ohjelmistoihin, on tehnyt usean jakelijan kanssa mainittujen ohjelmistojen jakelua koskevan sopimuksen, jossa annetaan myyntiprosessissa etu tietyille jakelijoille, mistä seurasi, että kilpailu näiden jakelijoiden välillä rajoittui. FMS oli ottanut jatkaakseen FMS Softwaren taloudellisen toiminnan erästä osaa, jonka yhteydessä kilpailuoikeutta oli todettu rikotaan.
- 11 Tutkittuaan FMS Softwaren ja sen jakelijoiden väliset yhteistyösopimukset Horizon ja Horizon Start -kirjanpito-ohjelmistojen jakelusta sekä kyseisen yhtiön ja mainittujen jakelijoiden välisen vuotta 2011 koskevan vakiomuotoisen yhteistyösopimuksen jäljennöksen kilpailuneuvosto totesi, että viimeksi mainitun sopimuksen 4.1 kohdassa määrättiin, että loppukäyttäjän kanssa käytävän myyntiprosessin alussa jakelijan on tallennettava mahdollinen kauppa FMS Softwaren luomaan tietokantaan lähettämällä vakiomuotoinen sähköinen lomake, jossa täsmennetään tiettyjä kyseistä käyttäjää koskevia tietoja. Tämän sopimusehdon mukaan jakelijalla, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, on etuoikeus myyntitoimen toteuttamiseen, jollei kyseinen käyttäjä vastusta tätä. Mainitussa sopimusehdossa määrättiin myös, että tämä etuoikeus säilyy kuuden kuukauden ajan mahdollisen kaupan kirjaamisesta lukien (jäljempänä kyseessä oleva sopimus).
- 12 Kilpailuneuvosto katsoi, että FMS Softwaren jakelijoiden mahdollisia asiakkaita koskevan tietokannan luominen ei ole kiellettyä, mutta mahdollisen asiakkaan kirjanneelle jakelijalle annetusta ”etuoikeudesta myyntitoimen toteuttamiseen” seuraava etu tuo esiin jakelijoiden välisten suhteiden sääntelyn siten, että ainoastaan jakelija, joka on ensimmäisenä ilmoittanut asiasta FMS Softwarelle, voi toteuttaa tietyn ajanjakson aikana myyntitoimen kyseisen asiakkaan kanssa sillä edellytyksellä, ettei asiakas vastusta tätä. Kyseessä olevalla sopimuksella pyritään kilpailuneuvoston mukaan rajoittamaan kilpailua jakelijoiden välillä Horizon ja Horizon Start -kirjanpito-ohjelmistoja markkinoitaessa. Koska kirjaaminen koskee mahdollisia asiakkaita, joille kysymyksessä olevaa tuotetta ei ole vielä myyty, jakelijoiden on mahdotonta kilpailla tarjoamalla kirjanpito-ohjelmistoja edullisemmin ehdoin. Tällä näet rajoitetaan sitä hyötyä, jonka asiakkaat saavat jakelijoiden välisestä kilpailusta, joten kyseessä olevassa sopimuksessa määrätyn edun myöntämisellä, joka on rinnastettavissa markkinoiden jakamiseen asiakaskunnan mukaan, pyritään rajoittamaan kilpailua kirjanpito-ohjelmistojen jakelijoiden välillä. Tämän sopimuksen tarkoituksena on rajoittaa kilpailua, eikä näin ollen ole tarpeen tutkia, seuraako siitä kilpailun rajoittuminen, eikä näyttää toteen, että sitä on sovellettu tai että se on pantu tosiasiallisesti täytäntöön.
- 13 Kilpailuneuvosto katsoi lisäksi, ettei asetuksen nro 797/2008 8.2.1 §:n nojalla ole tehty poikkeusta kilpailulain 11 §:n 1 momentissa säädettyyn kieltoon kyseessä olevan sopimuksen osalta, koska kyseisellä sopimuksella rajoitetaan asiakaskuntaa, jolle jakelijat voivat myydä Horizon ja Horizon Start -kirjanpito-ohjelmistoja.

- 14 Kilpailuneuvoston mukaan näin todettu kilpailusääntöjen rikkominen on kestänyt yli viiden vuoden ajan ja se on lopetettu FMS Softwaren aloitteesta. Kyseinen viranomainen katsoi lisäksi, ettei ollut asianmukaista eikä tarpeen katsoa, että muut kyseessä olevan sopimuksen osapuolet eli FMS Softwaren jakelijat olisivat olleet vastuussa tästä rikkomisesta, koska nämä eivät olleet osallistuneet aktiivisesti sopimuksen tekemiseen ja koska niiden kunkin markkinavoima kyseiseen yhtiöön nähden oli merkityksetön.
- 15 Visma Enterprise nosti Administratīvā apgabaltiesassa (maakunnallinen hallintotuomioistuin, Latvia) kanteen, jossa se vaati riidanalaisen päätöksen kumoamista ja väitti muun muassa, että kyseisessä päätöksessä on aineellisia virheitä, jotka koskevat kyseessä olevan sopimuksen arviointia, sopimuksen tarkoituksen tulkintaa sekä niiden perusteiden tulkintaa, joiden nojalla arvioidaan, sovelletaanko tiettyihin vertikaalisiin sopimuksiin poikkeusta kilpailulain 11 §:n 1 momentissa säädetyistä kartellikielloista.
- 16 Visma Enterprisen mukaan kyseessä olevalla sopimuksella ei poisteta jakelijoiden välistä kilpailua, koska se ei estä jakelijoita tekemästä tarjouksiaan jo kirjatuille asiakkaalle. Ei ole omassa mitään kyseisen sopimuksen ulkopuolista seikkaa, joka voisi paljastaa osapuolten yhteisen tavoitteen jakaa markkinat asiakaskunnan mukaan. Jakelijoille ei näet ilmoiteta asiakkaiden varaamisesta.
- 17 Visma Enterprise väitti myös, että yhteistoimintajärjestelyn olemassaolon osoittamiseksi kilpailuneuvoston olisi pitänyt yksilöidä ävhintään kaksi rikkomiseen syylistynyttä henkilöä. Se, että tämä viranomainen on katsonut, etteivät Visma Enterprisen jakelijat ole vastuussa todetusta rikkomisesta, vahvistaa, ettei rikkomista ole tapahtunut. Lisäksi sen perusteella, että jakelijat eivät ole olleet aktiivisia kyseessä olevaa sopimusta tehtäessä ja että niiden markkinavoima FMS Softwareen nähden oli merkityksetön, ei voida katsoa, etteivät ne ole vastuussa kilpailulain 11 §:n 1 momentissa säädetyin kiellon rikkomisesta. Kilpailuneuvoston olisi lisäksi arvioitava ensin, koskeeko FMS Softwaren ja sen jakelijoiden välisen yhteistyön edellytyksiä poikkeus vai ei, ja vasta sen jälkeen, voidaanko kilpailulain 11 §:n 1 momenttia soveltaa vai ei.
- 18 Kilpailuneuvosto väitti, että kyseessä olevalla sopimuksella pyritään jakamaan asiakkaat jakelijoiden välillä kuuden kuukauden ajan kirjaamisesta lukien ja poistamaan jakelijoiden välinen kilpailu. Sen tarkoituksena on rajoittaa kilpailua etenkin siitä syystä, ettei Visma Enterprise voi vedota mihinkään perusteeseen, joka oikeuttaa tarpeen rajoittaa jonkun jakelijan oikeutta tarjota palvelujaan toisen jakelijan varaamalle asiakkaalle.
- 19 Administratīvā apgabaltiesa hyväksyi 8.5.2015 antamallaan tuomiolla osittain Visma Enterprisen kanteen ja kumosi riidanalaisen päätöksen sen osan, joka koski sakon määräämistä maksettavaksi yhteisvastuullisesti. Kyseinen tuomioistuin määräsi kilpailuneuvoston toteuttamaan uuden hallintotoimen, jonka tarkoituksena on määrätä FMS Softwarelle sakko, ja jättämään sakon määrän laskennan ulkopuolelle FMS:n nettoliikevaihdon riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltäneeltä viimeiseltä tilikaudelta. Kanne hylättiin muilta osin.
- 20 Visma Enterprise ja kilpailuneuvosto tekivät kumpikin tästä tuomiosta kassaatiovalituksen.
- 21 Senāta Administratīvo lietu departaments (ylin tuomioistuin, hallintoasioiden osasto, Latvia) kumosi 16.6.2017 antamallaan tuomiolla Administratīvā apgabaltiesan 8.5.2015 antaman tuomion ja palautti kyseessä olevan asian tälle tuomioistuimelle uuden ratkaisun antamista varten.
- 22 Pääasian asianosaiset ovat jättäneet lisäkirjelmia.

- 23 Visma Enterprise väitti muun muassa, että sille jakelijalle, joka on esittänyt pyyntönsä ensimmäisenä, annettu etuoikeus merkitsee Visma Enterprisen antamaa tukea tarjouksen ja teknisten ratkaisujen laatimisessa. Tämä sopimus ei sisällä mitään Visma Enterprisen lupaus, jonka mukaan kirjaaminen takaisi sen, että muut jakelijat eivät tee tarjousta tietylle asiakkaalle tai että Visma Enterprise ei kuule muita jakelijoita tietyn asiakkaan osalta. Sopimuksessa ei myöskään määrätä mistään pakkokeinosta tai seuraamuksesta. Visma Enterprise ei millään tavoin estä muita jakelijoita toteuttamasta myyntitoimia sellaisten asiakkaiden kanssa, joille yksi Visma Enterprisen jakelijoista on jo tarjonnut palveluja. Jakelijoita kohdellaan ”ensiksi tullutta palvelua ensin” -periaatteen mukaisesti, millä taataan yhdenvertainen kohtelu. Lisäksi yhteistyö tietyn jakelijan kanssa ei merkitse sitä, etteikö asiakkaalla olisi mahdollisuutta hankkia kirjanpito-ohjelmiston lisenssiä myöhempana ajanjaksona toiselta jakelijalta. Visma Enterprise ja jakelijat eivät estä asiakasta vaihtamasta jakelijaa. Asiakas voi myös tehdä sopimuksen sellaisen jakelijan kanssa, joka ei ole kirjannut sitä ensimmäisenä, minkä johdosta markkinoiden jakaminen ei voi tulla kyseeseen.
- 24 Kyseessä oleva sopimus kannustaa jakelijoita olemaan aktiivisia kirjanpito-ohjelmistojen jakelussa toteuttamalla aktiivisesti myyntitoimiaan toisten jakelijoiden kanssa kilpaillen. Tämä on tarpeen kysymyksessä olevan alan ja tuotteen erityispiirteiden ja sen erikoisuuden vuoksi, että jakelujärjestelmä edellyttää useiden vastaavaa tehtävää markkinoilla hoitavien jakelijoiden samanaikaista toimintaa. Kirjaamisjärjestelmällä pyritään takaamaan se, että tuotteen toimittaminen asiakkaalle ja palvelujen tarjoaminen asiakkaalle tapahtuu tehokkaasti ja laadukkaasti, ja varmistamaan jakelijoiden työn valvonta, koska jakelijat eivät voi yksinään ymmärtää asiakkaille tarjottavien palvelujen erityispiirteitä.
- 25 Kirjaamisella, jolla taataan, että Visma Enterprise saa tiedon hyvissä ajoin, ja mahdollistetaan se, että se voi korjata jakelijan tietämyksessä olevat aukot, pyritään siten välttämään tuotteen maineen vahingoittuminen tai se, että asiakas saa harhaanjohtavan vaikutelman ohjelmistosta ja sen toiminnoista. Sillä, että toimivaltainen jakelija tarjoaa laadukkaan palvelun, voidaan säästää Visma Enterprisen resursseja.
- 26 Kyseessä olevan sopimuksen tavoitteena on siis edistää Visma Enterpriselle kauppvoja tekevien jakelijoiden toimintaa, jotta Visma Enterprise voi – kun otetaan huomioon odotetut tulot sekä toimiala ja mahdollisten asiakkaiden intressit – suunnitella tulojaan, yksilöidä mahdollisen asiakaskunnan, päättää investoinneista tuotteensa kehittämiseen sekä antaa asiakkaalle valmistajan alennuksen jakelijan pyynnöstä. Kyseisellä sopimuksella pyritään siis hyväksyttävään päämäärään, koska sen avulla voidaan järjestää yhteistyö jakelijan kanssa, arvioida sitä, vastaako tuote ostajan tarpeita, ottaa käyttöön tasapuoliset menettelytavat yhteistyön tekemiseksi jakelijoiden kanssa ja käyttää resursseja järkevästi.
- 27 Kilpailuneuvosto vastasi, että Visma Enterprise jakaa asiakkaat yhteensovitusti jakelijoiden kesken. Kirjaamismenettelyn käyttöön ottamiselle ei ole järkevää ja taloudellisesti perusteltua selytystä ennen kuin mahdollinen asiakas on vahvistanut toiveensa alkaa käyttää Visma Enterprisen kehittämää ohjelmistoa. Mahdollisten asiakkaiden yksilöimistä ja tuotteen kehittämisen edellyttämää investointia voidaan arvioida vasta, kun loppukäyttäjä on päättänyt, että se aloittaa markkinoidun ohjelmiston käytön.
- 28 Visma Enterprise ei kilpailuneuvoston mukaan valvo jakelijoiden toimintaa ja osaamista ohjelmiston jälleenmyynnin yhteydessä. Se tarkastaa jakelijoiden tiedot ennen yhteistyön aloittamista niiden kanssa ja järjestää jakelijoille säännöllisesti seminaareja täydentääkseen niiden tietoja ja kehittääkseen niiden osaamista. Kyseessä olevassa sopimuksessa olevalla ilmaisulla ”jollei

- loppukäyttäjää vastusta tätä” ei ole suurta merkitystä arvioitaessa näytön tasoa kilpailua rajoittavien vaikutusten osalta. Asiakkaan todennäköistä käyttäytymistä arvioitaessa tutkitaan, onko riidanalainen sopimusehto tosiasiallisesti pantu täytäntöön. Tämän sopimusehdon täytäntöönpanoa ei kuitenkaan pidä ottaa huomioon, jollei haluta, että kilpailunrajoituksen olemassaolo riippuu kolmannen tahdonilmaisusta.
- 29 Kilpailuneuvosto väitti lisäksi, ettei kyseessä olevan sopimuksen täytäntöönpanolla oteta käyttöön yksinjakelujärjestelmää eikä valikoivaa jakelujärjestelmää. Ei siis ole tarpeen arvioida mahdollisten passiivista myyntiä koskevien rajoitusten olemassaoloa.
- 30 Administratīvā apgabaltiesa hylkäsi kanteen 13.9.2018 antamallaan tuomiolla ja totesi riidanalaisen päätöksen lailliseksi ja perustelluksi. Arvioituaan sen merkitystä, että kyseessä olevaan sopimukseen on lisätty ilmaisu ”jollei loppukäyttäjää vastusta tätä”, kyseinen tuomioistuin katsoi, ettei tällä ilmaisulla ollut merkitystä, koska se on muodollinen ja koska loppukuluttaja ei tiedä asiakaskunnan jakamista koskevasta sopimuksesta. Mainitun tuomioistuimen mukaan yhteistoimintajärjestelyn toteaminen ei voi riippua asiakkaiden käyttäytymisestä, jollei kyse ole horisontaalisista sopimuksista, jolloin kartellin olemassaolo voidaan todeta vain, jos asiakkaat ostavat tuotteita asianomaisella kollusiivisella hinnalla.
- 31 Visma Enterprise teki tästä tuomiosta kassaatiovalituksen.
- 32 Senāta Administratīvo lietu departaments kumosi 26.11.2019 antamallaan tuomiolla Administratīvā apgabaltiesan 13.9.2018 antaman tuomion.
- 33 Senāta Administratīvo lietu departaments katsoi, ettei Administratīvā apgabaltiesa ollut arvioinut oikein kyseessä olevan sopimuksen oikeudellista ja taloudellista asiayhteyttä. Kyseisen sopimuksen luonne, ulottuvuus ja rajat ilmenevät yhteistoimintajärjestelyn osapuolten suunnittelemissa sopimuksen täytäntöönpanon yksityiskohdista, ja tämä kattaa myös sen, miten asiakkaiden mahdolliset vastalauseet havaitaan ja miten ne vaikuttavat myyjän liikkumavaraan. Merkitystä ei myöskään ole sillä, onko asiakas ollut tietoinen sellaisesta sopimusehdosta, jonka mukaan hän voi vastustaa sen jakelijan etuoikeutta, joka on kirjannut asiakkaan ensimmäisenä, tai yleisesti kyseessä olevan sopimuksen sisällöllistä etusijaa.
- 34 On sitä vastoin tärkeää selvittää, miten jakelijoiden on toimittava myyntitilanteessa, jos tällaisia vastalauseita vastaanotetaan. Tätä seikkaa voidaan selvittää sekä kyseisen sopimuksen sanamuodon että sen täytäntöönpanon perusteella. Tarvetta arvioida tätä sopimusehtoa siten, että se ilmentää kyseessä olevan sopimuksen sisältöä, ei voida rinnastaa näytöksi sopimuksen tosiasiallisesta täytäntöönpanosta kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisen ennakkoodellytyksenä. Sopimuksen sisältöä on arvioitava sekä sen sanamuodon että niiden oikeudenkäynnin asianosaisten esittämien todisteiden valossa, jotka voivat osoittaa sopimuksen todellisen luonteen.
- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että pääasiassa on selvää, että kyseessä oleva sopimus ei ole omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Nyt käsiteltävä oikeusriita on siis ratkaistava soveltamalla Latvian oikeutta eli kilpailulakia ja asetusta nro 797/2008.
- 36 Unionin tuomioistuin on kuitenkin jo katsonut muun muassa 14.3.2013 annetussa tuomiossa Allianz Hungária Biztosító ym. (C-32/11, EU:C:2013:160), että sillä on toimivalta ratkaista unionin oikeuden oikeussääntöjä koskevat ennakkoratkaisupyynnöt tapauksissa, joissa tosiseikat

jäävät unionin oikeuden välittömän soveltamisalan ulkopuolelle mutta joissa näitä oikeussääntöjä sovelletaan kansallisen lainsäädännön nojalla, koska kansallisessa lainsäädännössä noudatetaan unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja täysin jäsenvaltion sisäisten tilanteiden ratkaisemiseksi. Tällaisissa tapauksissa Euroopan unionilla on näet selvä intressi siihen, että unionin oikeudesta omaksuttuja oikeussääntöjä tai käsitteitä tulkitaan yhtenäisesti, jotta vältettäisiin myöhemmät tulkintaerot, eikä tämä riipu siitä, missä olosuhteissa näitä oikeussääntöjä tai käsitteitä sovelletaan.

- 37 Senāta Administratīvo lietu departamentsin oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että sopimuksilla kilpailuun todennäköisesti olevien vaikutusten osalta SEUT 101 artiklan 1 kohdassa ja kilpailulain 11 §:n 1 momentissa vahvistetaan samat oikeussäännöt. Tämä tarkoittaa sitä, että kilpailulain 11 §:n 1 momenttia ei pitäisi soveltaa eri tavoin kuin SEUT 101 artiklan 1 kohtaa. On ehdottoman tärkeää välttää se, että Latviassa hyväksytään kiellettyjen vertikaalisten sopimusten olemassaolon toteamiseksi arviointiperusteita, jotka poikkeavat unionin oikeudessa säädetyistä arviointiperusteista. Oikeusvarmuus, joka voidaan taata toimielinten ja tuomioistuinten käytännön ennustettavuudella, on niin Latvian tasavallan kuin unioninkin yleisten oikeusperiaatteiden mukaista.
- 38 Perustavanlaatuisen erilainen lähestymistapa kilpailuoikeuden rikkomisia määriteltäessä saattaa lisäksi aiheuttaa jäsenvaltioiden välillä sellaisia eroja, jotka voivat rajoittaa sisämarkkinoiden toimintaa.
- 39 Pääasiassa on ratkaistava, voidaanko sellaisen sopimuksen osalta, jossa määrätään, että jakelijalle, joka on ensimmäisenä kirjannut liiketoimen, annetaan kuuden kuukauden ajaksi kirjaamisesta lukien etuoikeus saattaa myyntiprosessi loppuun asianomaisen loppukäyttäjän kanssa, ellei viimeksi mainittu vastusta tätä, päätellä pelkästään sopimuksen luonteen perusteella, että kyseessä on sopimus, jonka tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua markkinoilla.
- 40 Tässä tilanteessa Administratīvā apgabaltiesa päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Kun Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta tulkitaan oikein, voidaanko käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaista valmistajan ja usean jakelijan välistä sopimusta [jonka nojalla jakelijalle, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan, annetaan kuuden kuukauden ajaksi kirjaamisesta lukien etuoikeus saattaa myyntiprosessi loppuun kyseisen loppukäyttäjän kanssa, ellei loppukäyttäjä vastusta tätä] pitää [SEUT] 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yritysten välisenä sopimuksena, jonka tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua?
- 2) Onko käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa valmistajan ja usean jakelijan välisessä sopimuksessa, sellaisena kuin sitä tulkitaan [EUT-]sopimuksen mukaisesti, sellaisia viitteitä, joiden perusteella tällaiseen sopimukseen ei voitaisi soveltaa poikkeusta yleisestä yhteistoimintajärjestelyjen kiellosta?
- 3) Onko katsottava, että käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva valmistajan ja usean jakelijan välinen sopimus, sellaisena kuin sitä tulkitaan [EUT-]sopimuksen mukaisesti, muodostaa poikkeuksen? Sovelletaanko poikkeusta, joka mahdollistaa sellaisten vertikaalisten sopimusten tekemisen, joilla rajoitetaan aktiivista myyntiä sellaisella alueella tai sellaiselle asiakasryhmälle, jonka valmistaja on varannut itselleen tai joita koskevan yksinoikeuden se

on antanut toiselle ostajalle, jos tällä ei rajoiteta ostajan asiakkaiden harjoittamaa myyntiä ja jos tavarantoimittajan ([Visma Enterprise]) markkinaosuus on enintään 30 prosenttia, ainoastaan yksinjakelujärjestelmiin?

- 4) Voidaanko katsoa, että käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva valmistajan ja usean jakelijan välinen sopimus, sellaisena kuin sitä tulkitaan [EUT-]sopimuksen mukaisesti, täyttää kilpailusääntöjen rikkomisen tunnusmerkistön yksinomaan yhden ainoan talouden toimijan lainvastaisen käyttäytymisen perusteella? Onko käsiteltävän asian olosuhteissa, sellaisina kuin niitä tulkitaan [EUT-]sopimuksen mukaisesti, viitteitä siitä, että kiellettyyn yhteistoimintajärjestelyyn on osallistunut yksi ainoa talouden toimija?
- 5) Onko käsiteltävän asian olosuhteissa, sellaisina kuin niitä tulkitaan [EUT-]sopimuksen mukaisesti, viitteitä kilpailun vähenemisestä (vääristymisestä) jakelujärjestelmässä, edun tuottamisesta [Visma Enterpriselle] tai kilpailua haittaavasta vaikutuksesta?
- 6) Onko käsiteltävän asian olosuhteissa, sellaisina kuin niitä tulkitaan [EUT-]sopimuksen mukaisesti, ja kun jakeluverkoston markkinaosuus on enintään 30 prosenttia ([Visma Enterprise] on valmistaja, joten sen markkinaosuus sisältää myös jakelijoiden myyntivolyymit) viitteitä kilpailua haittaavasta vaikutuksesta jakelujärjestelmässä ja/tai sen ulkopuolella, ja koskeeko yhteistoimintajärjestelyjen kieltä kyseistä sopimusta?
- 7) Kun tarkastellaan SEUT 101 artiklan 3 kohtaa ja [asetuksen N:o 330/2010] 2 artiklaa, [luettuna yhdessä] sen 4 artiklan b alakohdan kanssa,
  - sovelletaanko poikkeusta sellaiseen jakelujärjestelmään, jossa i) jakelija (jälleenmyyjä) valitsee itse mahdollisen asiakkaan, jonka kanssa se ryhtyy yhteistyöhön, ii) tavarantoimittaja ei ole ennakkoon määrittänyt objektiivisin, selkein ja todennettavissa olevin perustein mitään tiettyä asiakasryhmää, jolle kukin jakelija tarjoaa palvelujaan, iii) tavarantoimittaja varaa jakelijan (jälleenmyyjän) pyynnöstä mahdolliset asiakkaat kyseiselle jakelijalle, iv) muut jakelijat eivät ole tietoisia tai niille ei ole ennakkoon ilmoitettu mahdollisen asiakkaan varaamisesta, v) ainoa peruste mahdollisen asiakkaan varaamiseen ja yksinjakelujärjestelmän perustamiseen tietyn jakelijan hyväksi on kyseisen jakelijan itsensä esittämä pyyntö eikä tavarantoimittajan päätös ja vi) varaus on voimassa kuuden kuukauden ajan mahdollisen kaupan kirjaamisesta lukien (minkä jälkeen yksinjakeluoikeus ei ole enää voimassa)?
  - Voidaanko katsoa, että passiivista myyntiä ei rajoiteta, jos tavarantoimittajan ja jakelijan väliseen sopimukseen sisältyy ehto, jonka mukaan ostaja (loppukäyttäjä) voi vastustaa varausta, vaikka ostajalle ei ole ilmoitettu kyseisestä ehdosta? Voiko ostajan (loppukäyttäjän) käyttäytyminen vaikuttaa tavarantoimittajan ja jakelijan välisen sopimuksen ehtoihin (oikeuttaa ne)?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kyseessä oleva sopimus koskee täysin jäsenvaltion sisäistä tilannetta eikä sillä ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kyseisen tuomioistuimen mukaan oikeusriita olisi näin ollen ratkaistava soveltamalla Latvian oikeutta. Mainittu tuomioistuin täsmentää kuitenkin, että Latvian ylimmän tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan SEUT 101 artiklan 1 kohdassa ja kilpailulain 11 §:n 1 momentissa

- vahvistetaan samat oikeussäännöt siltä osin kuin on kyse sopimusten todennäköisistä vaikutuksista kilpailuun eikä SEUT 101 artiklan 1 kohtaa ja kilpailulain 11 §:n 1 momenttia saisi soveltaa eri tavoin. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on olennaista välttää se, että Latviassa voidaan käyttää kiellettyjen vertikaalisten sopimusten olemassaolon toteamiseksi arviointiperusteita, jotka poikkeavat unionin kilpailusäännöissä vahvistetuista perusteista.
- 42 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on näin ollen lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 18.10.1990, Dzodzi, C-297/88 ja C-197/89, EU:C:1990:360, 34 ja 35 kohta ja tuomio 10.12.2020, J & S Service, C-620/19, EU:C:2020:1011, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin myös niin, että unionin tuomioistuimen on oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisupyynnön (tuomio 10.12.2020, J & S Service, C-620/19, EU:C:2020:1011, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Tältä osin on muistutettava, että unionin tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, että sillä on toimivalta ratkaista unionin oikeuden oikeussääntöjä koskevat ennakkoratkaisupyynnöt tapauksissa, joissa pääasian tosiseikat jäävät unionin oikeuden välittömän soveltamisalan ulkopuolelle, mutta joissa näitä oikeussääntöjä sovelletaan kansallisen lainsäädännön nojalla, koska kansallisessa lainsäädännössä noudatetaan unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja täysin jäsenvaltion sisäisten tilanteiden ratkaisemiseksi (tuomio 21.7.2016, VM Remonts ym., C-542/14, EU:C:2016:578, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Tällaista toimivaltaa voidaan perustella sillä, että unionin oikeusjärjestyksen ilmeisen edun mukaista on se, että unionin oikeudesta omaksuttuja säännöksiä tulkitaan yhtenäisesti, jotta vältettäisiin myöhemmät tulkintaerot (ks. vastaavasti tuomio 18.10.1990, Dzodzi, C-297/88 ja C-197/89, EU:C:1990:360, 37 kohta ja tuomio 10.12.2020, J & S Service, C-620/19, EU:C:2020:1011, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee nyt käsiteltävässä asiassa pääosin, että kilpailulain 11 §:n 1 momentissa säädetään oikeussäännöistä, jotka vastaavat täysin SEUT 101 artiklan 1 kohdassa vahvistettuja oikeussääntöjä, ja että mainittua 11 §:n 1 momenttia tulkitaan samalla tavoin kuin SEUT 101 artiklan 1 kohtaa.
- 47 Unionin tuomioistuin on lisäksi jo katsonut kyseisen seikan perusteella, että sillä oli toimivalta ratkaista SEUT 101 artiklan 1 kohdan tulkintaa koskevat ennakkoratkaisupyynnöt täysin jäsenvaltion sisäisissä tilanteissa, jotka eivät vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joissa sovellettiin kilpailulain 11 §:n 1 momenttia (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, 11–14 kohta ja tuomio 21.7.2016, VM Remonts ym., C-542/14, EU:C:2016:578, 16–19 kohta).

- 48 Näin ollen on pääteltävä, että unionin tuomioistuimella on toimivalta vastata esitettyihin kysymyksiin siltä osin kuin ne koskevat SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja SEUT 101 artiklan 3 kohdan, jonka keskeinen sisältö toistetaan kilpailulain 11 §:n 2 momentissa, tulkintaa.
- 49 Tämän tuomion 44 kohdassa mainittuun oikeuskäytäntöön perustuvaa unionin tuomioistuimen toimivaltaa vastata esitettyihin kysymyksiin siltä osin kuin ne koskevat asetuksen N:o 330/2010 tulkintaa ei sitä vastoin ole osoitettu. Kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdasta nimittäin ilmenee, että sen tarkoituksena on vahvistaa edellytykset, joiden täyttyessä SEUT 101 artiklan 1 kohtaa ei SEUT 101 artiklan 3 kohdan nojalla sovelleta vertikaalisiin sopimuksiin. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei kuitenkaan ilmene, että Latvian lainsäädännössä noudatettaisiin asetuksessa N:o 330/2010 annettuja ratkaisuja pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa, jotka eivät kuulu SEUT 101 artiklan eivätkä näin ollen kyseisen asetuksen soveltamisalaan.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen, viides ja kuudes kysymys

- 50 Ensimmäisellä, viidennellä ja kuudennella kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 101 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että tavarantoimittajan ja jakelijan välinen sopimus, jonka nojalla jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, saa kuuden kuukauden ajaksi kyseisen kaupan kirjaamisesta lukien ”etu oikeuden myyntitoimen toteuttamiseen”, jollei kyseinen käyttäjä vastusta tätä, voidaan luonnehtia kyseisessä määräyksessä tarkoitetuksi ”sopimukseksi, jonka tarkoituksena on” estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua, tai ”josta seuraa”, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy.
- 51 Tässä yhteydessä on huomautettava, että SEUT 267 artiklassa, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, tarkoitettussa menettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävä rajoittuu niiden unionin oikeuden säännösten ja määräysten, joita ennakkoratkaisupyynnön koskee, eli nyt käsiteltävässä asiassa SEUT 101 artiklan 1 kohdan, tulkintaan. Siten ei ole unionin tuomioistuimen vaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä arvioida lopullisesti, onko – kun otetaan huomioon kaikki pääasian tilanteen tunnusomaiset merkitykselliset seikat ja sen oikeudellinen ja taloudellinen asiayhteys – kyseessä olevan sopimuksen tarkoituksena rajoittaa kilpailua (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Allianz Hungária Biztosító ym., C-32/11, EU:C:2013:160, 29 kohta ja tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 59 kohta).
- 52 Unionin tuomioistuin voi kuitenkin ennakkoratkaisupyynnön käsitellessään tehdä sen käytettävissä olevien asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen perusteella täsmennyksiä ohjatakseen ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta tulkinnassaan, jotta tämä voi ratkaista oikeusriidan (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 SEUT 101 artiklan 1 kohdan mukaan sisämarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla.

- 54 Jotta sopimus kuuluisi tämän kiellon piiriin, sen on oltava sellainen, että sen ”tarkoituksena on” estää, rajoittaa tai vääristää tuntuvasti kilpailua sisämarkkinoilla tai siitä ”seuraa”, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy tuntuvasti sisämarkkinoilla (ks. vastaavasti tuomio 13.12.2012, Expedia, C-226/11, EU:C:2012:795, 16, 17 ja 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 31 kohta).
- 55 Unionin tuomioistuimen 30.6.1966 annetusta tuomiosta LTM (56/65, EU:C:1966:38) lähtien vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämän edellytyksen vaihtoehtoisuus, joka osoitetaan konjunktilla ”tai”, johtaa siihen, että on tarkasteltava ensiksi sopimuksen tarkoitusta (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Tästä seuraa, että kyseisessä määräyksessä, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinut, erotetaan selvästi toisistaan tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsite ja vaikutukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsite, ja kumpaankin niistä sovelletaan erilaista todistelua koskevaa järjestelmää (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 63 kohta).
- 57 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä näet ilmenee, että tietyn tyyppiset yritysten väliset toiminnan yhteensovittamiset ilmentävät siinä määrin riittävää vahingollisuutta kilpailulle, jotta ne voidaan luonnehtia tarkoitukseen perustuvaksi rajoitukseksi, joten niiden vaikutusten tutkiminen ei ole tarpeen. Kyseinen oikeuskäytäntö liittyy siihen, että tiettyjen yritysten välisen toiminnan yhteensovittamisen muotojen voidaan katsoa olevan jo luonteensa puolesta kilpailun moitteetonta toimintaa haittaavia (tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 58 Tarkoitukseen perustuviksi rajoituksiksi luonnehdittujen sopimusten osalta ei ole tarpeen etsiä eikä varsinkaan näyttää toteen niiden vaikutuksia kilpailuun niiden luonnehtimiseksi SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi ”kilpailunrajoitukseksi”, koska kokemus osoittaa, että tällaiset sopimukset johtavat tuotannon vähentämiseen ja hintojen korotuksiin, mikä taas johtaa resurssien huonoon jakautumiseen, mistä erityisesti kuluttajat kärsivät (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Siihen, että sopimuksen tarkoitus on kilpailunvastainen, riittää se, että sopimus on konkreettisesti omiaan estämään kilpailun sisämarkkinoilla tai rajoittamaan tai vääristämään sitä (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Allianz Hungária Biztosító ym., C-32/11, EU:C:2013:160, 38 kohta).
- 59 Keskeinen oikeudellinen kriteeri sen määrittämiseksi, sisältääkö sopimus tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen, on sen toteaminen, että tällainen sopimus on itsessään siinä määrin riittävän vahingollinen kilpailulle, että voidaan katsoa, ettei ole tarpeen selvittää sen vaikutuksia (tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 60 Lisäksi tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsitettä on tulkittava suppeasti. Kyseistä käsitettä voidaan näet soveltaa vain tietyn tyyppisiin yritysten välisen toiminnan yhteensovittamiin, jotka ilmentävät siinä määrin riittävää vahingollisuutta kilpailulle, että voidaan katsoa, ettei niiden vaikutusten tutkiminen ole tarpeen (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 61 Se, että sopimus on vertikaalinen sopimus, ei merkitse kuitenkaan sitä, etteikö siihen voisi sisältyä tarkoitukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta. Sillä vaikka vertikaaliset sopimukset usein haittaavat luonteensa vuoksi kilpailua horisontaalisia sopimuksia vähemmän, myös niihin voi kuitenkin tietyissä olosuhteissa sisältyä erityisen korkea kilpailun rajoittamisen mahdollisuus (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Allianz Hungária Biztosító ym., C-32/11, EU:C:2013:160, 43 kohta ja tuomio 26.11.2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, 21 kohta).
- 62 Sen arvioimiseksi, onko yritysten välinen sopimus tai yritysten yhteenliittymän päätös siinä määrin riittävän vahingollinen kilpailulle, että sitä voidaan pitää SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”tarkoitukseen perustuvana” kilpailunrajoituksena, on tarkasteltava sen lausekkeiden sisältöä, tavoitteita, jotka sillä pyritään saavuttamaan, sekä sen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä. Kyseistä asiayhteyttä arvioitaessa on myös otettava huomioon sopimuksen tai päätöksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kysymyksessä olevien markkinoiden toimintaan ja rakenteeseen liittyvät tosiasialliset olosuhteet (tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 63 Se, että toimenpiteellä katsotaan pyrittävän hyväksyttävään tavoitteeseen, ei sulje pois sitä, että silloin, kun toimenpiteellä pyritään myös toiseen tavoitteeseen – joka puolestaan on katsottava ei-hyväksyttäväksi, kun otetaan huomioon myös tämän toimenpiteen lausekkeiden sisältö ja asiayhteys, johon se kuuluu –, toimenpiteen tarkoituksena voidaan katsoa olevan kilpailun rajoittaminen (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Aluksi on todettava kyseessä olevan sopimuksen sisällöstä, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Visma Enterprisen ja sen jakelijoiden välisen vakiomuotoisen yhteistyösopimuksen 4.1 lausekkeessa määrätään, että jakelijalla, joka ensimmäisenä on kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, on kuuden kuukauden ajan mahdollisen kaupan kirjaamisesta lukien ”etuoikeus myyntitoimen toteuttamiseen”, ellei loppukäyttäjä vastusta tätä.
- 65 Tältä osin on huomautettava, ettei kyseisen sopimusehdon sanamuodosta, sellaisena kuin se on toistettu ennakkoratkaisupyynnössä, ilmene, mistä tämä etuoikeus muodostuu. Kilpailuneuvosto katsoi riidanalaisessa päätöksessään, että ainoastaan jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen asiakkaan, voi toteuttaa myyntitoimen tämän kanssa, minkä Visma Enterprise on kiistänyt.
- 66 Kuten Euroopan komissio esittää unionin tuomioistuimelle toimittamissaan kirjallisissa huomautuksissa, sama sopimusehto ei sellaisenaan näytä nimenomaisesti estävän Visma Enterprisen jakelijoita kääntymästä aktiivisesti mahdollisen asiakkaan puoleen tai vastaamasta kyseisen asiakkaan pyyntöihin. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siis määritettävä kyseessä olevan sopimuksen täsmällinen sisältö.
- 67 Tämän jälkeen on huomautettava, että pääasian asianosaiset ovat myös eri mieltä kyseisen sopimuksen tavoitteesta, koska Visma Enterprise on väittänyt, että sopimuksen tavoitteena on järjestää yhteistyö jakelijoiden kanssa, arvioida sitä, vastaako tuote ostajan tarpeita, ottaa käyttöön tasapuoliset menettelytavat yhteistyön tekemiseksi jakelijoiden kanssa ja käyttää resursseja järkevällä tavalla.
- 68 Tämän tuomion 51 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava kyseessä olevan sopimuksen tavoitteita.

- 69 Tältä osin on huomautettava, että vaikka osapuolten aikomuksia ei ole tarpeen ottaa huomioon sen määrittämisessä, onko yritysten välinen sopimus kilpailua rajoittava vai ei, mikään ei estä kilpailuviranomaisia tai kansallisia ja unionin tuomioistuimia ottamasta niitä huomioon (tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 70 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on lopuksi tutkittava se taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, johon kyseessä oleva sopimus kuuluu.
- 71 Jos kyseistä sopimusta ei voitaisi luonnehtia tarkoitukseen perustuvaksi rajoitukseksi, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi tutkittava sen vaikutukset, ja voidakseen luonnehtia sen SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi kilpailunrajoitukseksi sen olisi todettava niiden seikkojen olemassaolo, jotka osoittavat, että kilpailu on tosiasiallisesti estynyt, rajoittunut tai vääristynyt tuntuvasti (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Budapest Bank ym., C-228/18, EU:C:2020:265, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 72 Tätä varten on otettava huomioon se konkreettinen kehys, johon sopimus kuuluu, eli erityisesti se taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, jossa kyseessä olevat yritykset toimivat; vaikutuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseessä olevien markkinoiden toiminnan tosiasialliset edellytykset ja niiden rakenne (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 116 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 73 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kilpailua rajoittavat vaikutukset voivat olla sekä todellisia että potentiaalisia, mutta niiden on joka tapauksessa oltava riittävän tuntuja (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 74 Arvioitaessa sopimuksen vaikutuksia SEUT 101 artiklan kannalta on tutkittava, millaisiksi todelliset kilpailuolosuhteet muodostuisivat, jos kyseessä olevaa sopimusta ei olisi tehty (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 118 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 75 Tätä varten on otettava huomioon muun muassa sopimuksen kohteena olevien tuotteiden luonne ja se, onko niiden määrä rajallinen, osapuolten asema ja merkitys asianomaisten tuotteiden markkinoilla, kyseisen sopimuksen yksittäisyys tai päinvastoin sen sijoittautuminen sopimusten muodostamaan kokonaisuuteen. Tältä osin samankaltaisten sopimusten olemassaolo on seikka, joka ei ole välttämättä määräävä mutta joka voi yhdessä muiden seikkojen kanssa muodostaa sen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden, jossa mainittua sopimusta on arvioitava (ks. vastaavasti tuomio 11.12.1980, L'Oréal, 31/80, EU:C:1980:289, 19 kohta).
- 76 Vaihtoehtoisen skenaarion laatimisen tarkoituksena on osoittaa talouden toimijoiden realistiset käyttäytymismahdollisuudet siinä tapauksessa, ettei asianomaista sopimusta olisi tehty, ja määrittää siten markkinoiden todennäköinen toiminta ja niiden rakenne siinä tapauksessa, ettei kyseistä sopimusta olisi tehty, (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 120 kohta).
- 77 Kansallisen tuomioistuimen on kaikkien merkityksellisten tietojen perusteella ratkaistava, täyttääkö kyseessä oleva sopimus tosiasiallisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon piiriin kuulumisen edellytykset (tuomio 11.12.1980, L'Oréal, 31/80, EU:C:1980:289, 20 kohta).

- 78 Kuten komissio on väittänyt, vertikaaliset sopimukset ovat lisäksi lähtökohtaisesti omiaan haittaamaan kilpailua horisontaalisia sopimuksia vähemmän. Näin ollen saman tuotemerkin jakelijoiden välisen kilpailun (intra-brand competition) rajoittaminen on lähtökohtaisesti ongelmallista vain silloin, kun eri tuotemerkkien välinen tehokas kilpailu (inter-brand competition) merkityksellisillä markkinoilla heikkenee (ks. analogisesti tuomio 25.10.1977, Metro SB-Großmärkte v. komissio (26/76, EU:C:1977:167, 22 kohta).
- 79 Edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on määritettävä muun muassa merkityksellisten markkinoiden ominaispiirteet ja osapuolten asema näillä markkinoilla.
- 80 Ennakkoratkaisukysymysten sanamuodosta ilmenee tältä osin, että Visma Enterprisen markkinaosuus on enintään 30 prosenttia. Tämä seikka olisi yhdessä muiden tekijöiden kanssa otettava huomioon määritettäessä merkityksellisten markkinoiden rakennetta ja myös Visma Enterprisen asemaa näillä markkinoilla, mikä voi riippua siitä taloudellisesta asiayhteydestä, jossa kyseessä olevaa sopimusta on arvioitava.
- 81 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tämän jälkeen tutkittava siitä aiheutuvat seuraukset kilpailulle, että jakelija ”varaa” mahdollisen asiakkaan, etenkin siihen ennakkoratkaisukysymysten sanamuodon perusteella toteen näytettyyn seikkaan nähden, että jakelijoille ei ilmoiteta etukäteen mahdollisen asiakkaan ”varaamisesta” ja että loppukäyttäjälle ei ilmoiteta mahdollisuudesta vastustaa tätä varaamista, sekä siihen nähden, miten pitkään kyseinen varaus on voimassa.
- 82 Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella ensimmäiseen, viidenteen ja kuudenteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tavarantoimittajan ja jakelijan välistä sopimusta, jonka nojalla jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, saa kuuden kuukauden ajaksi kyseisen kaupan kirjaamisesta lukien ”etuoikeuden myyntitoimen toteuttamiseen”, jolle kyseinen käyttäjä vastusta tätä, ei voida luonnehtia kyseisessä määräyksessä tarkoitetuksi ”sopimukseksi, jonka tarkoituksena on” estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua, ellei kyseistä sopimusta voida sen sanamuodon, tavoitteiden ja asiayhteyden takia katsoa siinä määrin riittävän vahingolliseksi kilpailulle, että se voidaan luonnehtia tällä tavoin. Jos tällainen sopimus ei ole SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, voitaisiinko sen kaikkien niiden pääasian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, joita ovat etenkin se taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, jossa kyseessä olevat yritykset toimivat, vaikutuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseessä olevien markkinoiden toiminnan tosiasialliset edellytykset ja niiden rakenne, katsoa rajoittavan kilpailua riittävän tuntuvasti sen todellisten tai potentiaalisten vaikutusten vuoksi.

Toinen, kolmas ja seitsemäs kysymys

- 83 Toisella, kolmannella ja seitsemännellä kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 101 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että tavarantoimittajan ja jakelijan väliseen sopimukseen, jonka nojalla jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, saa kuuden kuukauden ajaksi kyseisen kaupan kirjaamisesta lukien ”etuoikeuden myyntitoimen toteuttamiseen”, jolle kyseinen käyttäjä vastusta tätä, voidaan siinä tapauksessa, että se olisi SEUT

- 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus, jonka ”tarkoituksena on” estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai josta ”seuraa”, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy, soveltaa poikkeusta kyseisen artiklan 3 kohdan nojalla.
- 84 Tältä osin on muistutettava, että SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastainen sopimus voi olla kyseisen artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeuksen kohteena ainoastaan, jos se täyttää kyseiseen määräykseen sisältyvät edellytykset, mukaan lukien edellytyksen siitä, että sopimuksen on osaltaan tehostettava tuotantoa tai tuotteiden jakelua tai edistettävä teknistä tai taloudellista kehitystä (ks. vastaavasti tuomio 11.9.2014, MasterCard ym. v. komissio, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 230 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 85 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on myös niin, että SEUT 101 artiklan 3 kohdassa määrättyssä ensimmäisessä edellytyksessä tarkoitettuna tehostamisena ei kuitenkaan voida pitää kaikkia sellaisia etuja, joita osapuolet saavat kyseessä olevan sopimuksen perusteella tuotanto- tai jakelutoiminnassaan. Tähän tehostamiseen on etenkin liittyttävä merkittäviä objektiivisia etuja, jotka voivat kompensoida kyseisen sopimuksen aiheuttamia kilpailuhaittoja (tuomio 11.9.2014, MasterCard ym. v. komissio, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 234 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 86 Sopimusta on tutkittava sen määrittämiseksi, myötävaikuttaako se tuotannon tai tavaroiden jakelun tehostamiseen tai teknisen tai taloudellisen kehityksen edistämiseen ja liittyykö kyseiseen sopimukseen merkittäviä objektiivisia etuja, yritysten esittämien tosiseikkoja koskevien perustelujen ja todisteiden valossa (tuomio 11.9.2014, MasterCard ym. v. komissio, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 235 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 87 Tällainen tutkinta voi edellyttää sen alan, jota kyseessä oleva sopimus koskee, ominaisuuksien ja mahdollisten erityispiirteiden huomioon ottamista, jos nämä ominaisuudet ja erityispiirteet ovat ratkaisevia tutkimuksen lopputuloksen kannalta. SEUT 101 artiklan 3 kohdan perusteella on otettava huomioon se, onko vaikutus merkityksellisillä markkinoilla myönteinen kaikkien kuluttajien kannalta (tuomio 11.9.2014, MasterCard ym. v. komissio, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 236 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 88 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee Visma Enterprisen väittäneen, että kyseessä olevasta sopimuksesta on seurannut muun muassa, että sen tuotteen jakelu on tehostunut, sen tarjoama tuote on parempilaatuinen ja sille on kertynyt säästöjä.
- 89 Kyseisen tuomioistuimen on siis arvioitava, tehostaako kyseinen sopimus osaltaan pääasiassa kyseessä olevien tavaroiden tuotantoa tai jakelua ja täyttääkö se muut SEUT 101 artiklan 3 kohtaan sisältyvät edellytykset.
- 90 Edellä esitetyn perusteella toiseen, kolmanteen ja seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 101 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että tavarantoimittajan ja jakelijan väliseen sopimukseen, jonka nojalla jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, saa kuuden kuukauden ajaksi kyseisen kaupan kirjaamisesta lukien ”etu oikeuden myyntitoimen toteuttamiseen”, jollei kyseinen käyttäjä vastusta tätä, voidaan siinä tapauksessa, että se olisi SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus, jonka ”tarkoituksena on” estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai josta ”seuraa”, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy, soveltaa poikkeusta kyseisen artiklan 3 kohdan nojalla ainoastaan, jos se täyttää kyseiseen kohtaan sisältyvät kumulatiiviset edellytykset.

Neljäs ennakkoratkaisukysymys

- 91 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Administratīvā apgabaltiesa on esittänyt neljännen kysymyksen sellaisen Visma Enterprisen väitteen yhteydessä, joka koskee riidanalaisen päätöksen sitä osaa, jossa kilpailuneuvosto katsoi, ettei ollut asianmukaista eikä tarpeen katsoa, että FMS Softwaren jakelijat olisivat olleet vastuussa todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta. Tällä väitteellä Visma Enterprise esittää käsityksensä lähinnä, että koska kilpailulain 11 §:n 1 momentti, jossa toistetaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan keskeinen sisältö, koskee yritysten välisiä sopimuksia, kilpailuneuvosto ei voinut määrätä seuraamuksia yhdelle ainoalle kyseessä olevan sopimuksen osapuolelle, koska se myöntäisi tällöin, ettei näitä oikeussääntöjä ollut rikottu.
- 92 Neljäs kysymys on siis ymmärrettävä siten, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee sillä lähinnä, onko SEUT 101 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, ettei voida katsoa, että kyse on tätä määräystä rikkovasta sopimuksesta, kun mainitun määräyksen täytäntöönpanosta vastaava viranomais on tehnyt erilaisen arvioinnin siitä, kuka joutuu vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta.
- 93 Kuten tämän tuomion 53 kohdassa on tältä osin muistutettu, SEUT 101 artiklan 1 kohdan mukaan sisämarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla.
- 94 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sopimuksien olemassaolon edellytykseksi riittää se, että kyseiset yritykset ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa toimia markkinoilla määrätyllä tavalla (tuomio 14.1.2021, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, C-450/19, EU:C:2021:10, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 95 SEUT 101 artiklan rikkomisen toteamisen on näin ollen perustuttava kyseisessä määräyksessä vahvistettujen edellytysten nojalla tehtyyn arviointiin.
- 96 Tästä seuraa, että kysymys SEUT 101 artiklan 1 kohdan nojalla kielletyn sopimuksen olemassaolosta eroaa lähtökohtaisesti siitä kysymyksestä, joka koskee vastuuseen joutumista kilpailusääntöjen rikkomisesta ja seuraamuksen määräämistä kyseisen sopimuksen osapuolelle, vaikka tietyt tosiseikat voivatkin osoittautua merkityksellisiksi näiden kummankin ongelman arvioinnissa.
- 97 Ensimmäinen kysymys liittyy näet SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytyksiin, kun taas jälkimmäinen kysymys liittyy kyseisen määräyksen rikkomisen seurauksiin, ja viimeksi mainittu kysymys on lähtökohtaisesti otettava huomioon vasta sitten, kun ensin on todettu, että kyseistä määräystä on rikottu.
- 98 Mikäli SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastaisen sopimuksen olemassaolo näytetään toteen kyseisessä määräyksessä mainittujen arviointiperusteiden nojalla, tämän määräyksen täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen arvioinnilla, joka koskee kyseisen sopimuksen osapuolten joutumista vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta, ei siis lähtökohtaisesti voi olla vaikutusta tämän rikkomisen toteamiseen.

- 99 SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytyksiä koskeva kysymys eroaa lisäksi siitä kysymyksestä, voiko kyseisen määräyksen täytäntöönpanosta vastaava viranomaiskatsoa, että kyseisen määräyksen rikkomisesta joutuu vastuuseen vain yksi ainoa kyseisen rikkomisen muodostavan sopimuksen osapuoli; tätä kysymystä ei kuitenkaan ole esitetty pääasiassa.
- 100 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei tässä määräyksessä kielletyn sopimuksen mahdollisuutta voida sulkea pois pelkästään siitä syystä, että mainitun määräyksen täytäntöönpanosta vastaava viranomaiskatsoa, että kyseisen sopimuksen osapuolista joutuu vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta.

Oikeudenkäyntikulut

- 101 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tavarantoimittajan ja jakelijan välistä sopimusta, jonka nojalla jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, saa kuuden kuukauden ajaksi kyseisen kaupan kirjaamisesta lukien "etuoikeuden myyntitoimen toteuttamiseen", jollei kyseinen käyttäjä vastusta tätä, ei voida luonnehtia kyseisessä määräyksessä tarkoitetuksi "sopimukseksi, jonka tarkoituksena on" estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua, ellei kyseistä sopimusta voida sen sanamuodon, tavoitteiden ja asiayhteyden takia katsoa siinä määrin riittävän vahingolliseksi kilpailulle, että se voidaan luonnehtia tällä tavoin.**

Jos tällainen sopimus ei ole SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, voitaisiinko sen kaikkien niiden pääasian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, joita ovat etenkin se taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, jossa kyseessä olevat yritykset toimivat, vaikutuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseessä olevien markkinoiden toiminnan tosiasialliset edellytykset ja niiden rakenne, katsoa rajoittavan kilpailua riittävän tuntuvasti sen todellisten tai potentiaalisten vaikutusten vuoksi.

- 2) SEUT 101 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että tavarantoimittajan ja jakelijan väliseen sopimukseen, jonka nojalla jakelija, joka on ensimmäisenä kirjannut mahdollisen kaupan loppukäyttäjän kanssa, saa kuuden kuukauden ajaksi kyseisen kaupan kirjaamisesta lukien "etuoikeuden myyntitoimen toteuttamiseen", jollei kyseinen käyttäjä vastusta tätä, voidaan siinä tapauksessa, että se olisi SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus, jonka "tarkoituksena on" estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai josta "seuraa", että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy, soveltaa poikkeusta kyseisen artiklan 3 kohdan nojalla ainoastaan, jos se täyttää kyseiseen kohtaan sisältyvät kumulatiiviset edellytykset.**

- 3) SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei tässä määräyksessä kielletyn sopimuksen mahdollisuutta voida sulkea pois pelkästään siitä syystä, että mainitun määräyksen täytäntöönpanosta vastaava viranomais on arvioinut eri tavoin sitä, kuka kyseisen sopimuksen osapuolista joutuu vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta.**

Allekirjoitukset